

УДК 37(09)

Станіслав Пономаревський, кандидат філологічних наук, доцент, докторант
Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України,
м. Київ

РЕТРАНСЛЯЦІЯ ЦЕНТРАМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ ОСВІТНЬОГО ДОСВІДУ УКРАЇНСЬКИМ УЧИТЕЛЯМ РОСІЇ

У статті висвітлено напрями і форми сприяння освітньо-педагогічних установ України щодо розвитку українського шкільництва на теренах сучасної Російської Федерації. Виокремлено коло державних і громадських організацій, які працюють у напрямку ретрансляції освітнього досвіду національним учителям у Росії. Описано конкретні засоби такої ретрансляції.

Ключові слова: освіта, шкільництво, національний, педагогічний, досвід.

Лит. 6.

Актуальність проблеми. У останні роки ХХ і на початку ХХІ століть українські освітяни у Росії, розуміючи сучасні вимоги щодо розширення змісту навчання, удосконалення шляхів його реалізації відчували необхідність у встановленні тісніших виробничих контактів з педагогічними центрами в Україні. Серед останніх у нашій країні існує чіткий розподіл на державні та громадські інституції. Разом з тим, ті й інші у сфері своїх педагогічних завдань готові втілювати щодо українського шкільництва у Росії кілька принципових напрямків: підтримки закордонної освіти з метою збереження національної свідомості та ідентичності, мови та культури; удосконалення системи шкільництва; забезпечення інформаційних і навчально-методичних основ діяльності української школи; створення можливостей для підвищення фаху учителів; залучення здобутків української педагогічної теорії та практики до сфери освітнього функціонування. У цій статті ми намагалися дослідити теоретичну та практичну реалізацію таких напрямків основними вітчизняними центрами освітньо-педагогічного розвитку.

Аналіз останніх публікацій. Моменти сучасної ретрансляції освітнього досвіду українським учителям Російської Федерації згадували у своїх роботах В. Бас, Т. Іванова, С. Карпенко, Л. Сігаєва, Т. Усатенко та ін., однак їх розвідки мають лише дотичний до поставленої проблеми характер, оскільки дослідження цих учених перебувають у розрізі вирішення завдань іншого спрямування.

Метою нашої статті саме з цієї причини є окреслення педагогічного кола українських інституцій, діяльність яких безпосередньо спрямована на ретрансляцію освітнього досвіду українським учителям Росії.

Виклад основного матеріалу. Вектори освітньої співпраці з національним шкільництвом у Росії можуть бути реалізованими державною системою освіти, навчання та виховання, яка склалася сьогодні в Україні. Ці ж завдання можуть здійснюватися також у рамках системи громадських освітніх установ в Україні, тим більше, що чимало з них пріоритетами вважають підтримку тих організацій та осіб, які працюють в українському освітньому просторі Росії. На практиці ж коло державних і громадських організацій в Україні, які виявляються фактично задіяними до вирішення українських освітніх проблем за кордоном, не таке вже і широке. Серед них провідні позиції посідають: Національна академія педагогічних наук України, інститути та центри при вищих навчальних закладах, Національний науково-дослідний інститут українознавства, окремі громадські товариства, асоціації, фундації, фонди, об'єднання, навчальні заклади шкільного типу. Названі інституції у контексті своєї співпраці з центрами українського шкільництва у Росії використовують різні засоби та форми педагогічної підтримки – від фахових консультацій, створення посібників і рекомендацій на замовлення учителів і шкіл, допомоги у розробці планів роботи, організації інформаційно-педагогічної діяльності і до вирішення проблем перепідготовки учителів, залучення до міжшкільного та міжнародного співробітництва, формування шкільних бібліотек, організації предметних стажувань, літніх мовних таборів, проведення педагогічної практики на базі українських шкіл, спільної видавничої діяльності та ін.

Необхідно підкреслити, що стан навчально-методичного забезпечення україномовного шкільництва у Російській Федерації за відсутності власних методично-педагогічних центрів

РЕТРАНСЛЯЦІЯ ЦЕНТРАМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ ОСВІТЬОГО ДОСВІДУ УКРАЇНСЬКИМ УЧИТЕЛЯМ РОСІЇ

виступає вкрай складною проблемою. За таких умов її вирішення за рахунок самостійного опрацювання універсальних матеріалів або через використання практичних методичних розробок, адаптованих до потреб українського шкільництва в інших країнах світу, розв'язує питання лише частково. Єдиним дієвим фактором, здатним актуалізувати цю проблему, виступає залучення досвіду зацікавлених кваліфікованих фахівців-методистів з України.

Однією із найбільш компетентних інституцій, яка намагається продукувати різні форми навчально-методичного забезпечення для потреб національного шкільництва, насамперед у Росії, постає сьогодні Центр українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, створений у серпні 2000 року. Кілька наукових тем діяльності Центру українознавства спрямовані безпосередньо на забезпечення методичних засад функціонування закордонного шкільництва, а саме: “Українство у світі: науково-освітня та суспільно-культурна взаємодія”, “Теоретико-методологічні засади проблем етно- та культурозбереження”, “Освітні аспекти самозбереження та розвитку українства”. Протягом 2000 – 2005 рр. Центр у рамках виконання програми “Освіта в українському зарубіжжі” виступив координатором методичного забезпечення шкільних закладів діаспори. З 2002 року фахівцями Центру українознавства розробляється унікальна навчальна програма “Український світ”, призначена для використання у недільних школах закордоння. Програма спрямована як на навчальну діяльність, так і позашкільну роботу з дітьми у різновікових групах, починаючи від раннього дошкільця і до 16 – 17 років, а також супроводжується низкою додаткових методичних розробок з особливостей вивчення українського алфавіту, матеріалами для домашніх завдань та методичними порадами щодо роботи з роздатковим конструюванням та початками малювання [4]. Фахова основа програми забезпечена тривалою кількарічною підготовкою з практичною апробацією у системі діяльності недільних шкіл. У результаті програма була розподілена на три самостійні частини відповідно до віку учнів, задіяних у навчально-виховному процесі: для вихованців до 7 років і учнів 7 – 10 років; для учнів віком 11 – 14 років; для учнів 14 – 17 років.

Програма “Український світ” передбачає для реалізації змісту розподіл матеріалу за тематичними блоками, як от: “Рідний край твоїх батьків”, “Знані українці давнини і сьогодення”

тощо. Кожний блок вміщує певну кількість тем, які пропонуються учителю як орієнтовне і варіативне з обов'язковим, проте, використанням фольклору, у тому числі і дитячого, народних ігор, текстів про Україну та українців. Іншим обов'язковим компонентом організації уроків виступає порівняння та зіставлення українського світу з культурними надбаннями держави проживання учнів, а також акценти на тому, що українська людина (нація) через культуру, мову, ментальність та інше здатна взаємодіяти з іншими людьми (націями). Як стверджує програма, проведення занять з українськими дітьми закордоння саме з урахуванням даних вимог надає можливості “відкрити для них радість пізнання своєї родини, традицій української культури, а також розмаїття українського світу, виявляючи свою індивідуальність, збагачуючи себе як представника української нації. Це один із факторів інтеграції українців в іншопольтурне середовище” [Там само, 5]. Навчальна програма “Український світ” на сьогодні виступає чи не єдиною навчально-методичною розробкою такого плану, виконаною в Україні і спрямованою на допомогу у роботі учителів українських недільних шкіл закордоння, апробованою у практиці, до того ж вона доступна учителівському колу, оскільки багаторазово перевидавалася та поширювалася серед закордонних шкіл.

Іншою цікавою методичною пропозицією Центру українознавства постає посібник для українських освітян за межами країни, учителів та учнів недільних шкіл “Пізнаємо Україну. Узнаємо Україну. Discover Ukraine”, що вийшов друком у 2007 році [6]. Це – колективний навчальний посібник з функціями повноцінного підручника, ілюстрований, виконаний трьома мовами – українською, російською та англійською. Його змістове наповнення передбачає слідування більшості навчальних програм, за якими працює український закордонний учитель у рамках недільної школи, курсів українознавства, гуртків чи факультативів. Зміст розподіляється на 17 взаємопов'язаних тем, об'єднаних мотивом “українськості”. Цей посібник – одне із не багатьох цілком пристосованих для потреб закордонної школи видань, виконаних професійно за змістовим наповненням і оформленням.

У галузі навчально-методичного забезпечення потреб закордонної української школи з 1994 року активно заявляє про себе Донецький український культурологічний центр. Серед значної кількості проектів цієї інституції виділяється практика створення навчальних посібників з української літератури, призначених для використання на

РЕТРАНСЛЯЦІЯ ЦЕНТРАМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ ОСВІТНЬОГО ДОСВІДУ УКРАЇНСЬКИМ УЧИТЕЛЯМ РОСІЇ

теренах освітнього простору Російської Федерації. Зокрема, після підготовки і видання у 1998 році спільного українсько-російського посібника-хрестоматії для кубанських школярів “Козак Мамай” (укладачі – В. Оліфіренко, Донецьк; В. Чумаченко, Краснодар), у 2005 році побачив світ посібник-хрестоматія “Слобожанська хвиля” (укладачі – В. Оліфіренко, С. Оліфіренко, Донецьк), призначений для вивчення української літератури на основі місцевого краєзнавчого компоненту учнями-українцями з північної Слобожанщини – Курської, Воронежської та Білгородської областей Росії [3]. Враховуючи досвід хрестоматії “Козак Мамай”, у “Слобожанській хвилі” було реалізовано методичний підхід, за яким відомості про письменників подаються переважно російською мовою, а тексти та допоміжний літературно-культурологічний матеріал – українською. Окремий розділ посібника присвячено правилам української граматики, після кожного тексту авторами пропонується невеличкий словник з перекладом російською складних для розуміння українських слів і термінів. Найвагомим досягненням посібника виступає дослідження тенденцій, які актуалізують історичні зв'язки багатьох українських учених, письменників, фольклористів із регіоном північної Слобожанщини, в якому з давнини формувалися українські етнічні поселення і де до сьогодні продовжують активно функціонувати говіркові форми української мови, хоча і лише на побутовому рівні. Посібник-хрестоматія “Слобожанська хвиля” створювався у процесі безпосередніх контактів авторів з ученими, дослідниками, літераторами, учителями-практиками з Воронежщини, Курщини та Белгородщини шляхом проведення спеціальних літературознавчих експедицій-досліджень.

Автор “Слобожанської хвилі” В.В. Оліфіренко у вигляді окремих самостійних статей і матеріалів також оприлюднив методичні поради щодо вивчення у національних школах Російської Федерації літературної спадщини українців Поволзького регіону, Башкортостану, Сибіру, Далекого Сходу та Татарстану. У цілому, як автор методичних посібників для українського шкільництва у Росії і представник Донецького Українського культурологічного центру, Вадим Оліфіренко слушно підкреслює: “Ідея використання здобутків українських літературних традицій, що розвиваються поза межами України, знову стає актуальною у освіті кінця ХХ – початку ХХІ століть, і це треба пам'ятати укладачам підручників з літератури. Отже, підготовка і видання підручників з української літератури для

дітей східної української діаспори – справа важлива і гостро необхідна. Нові навчальні книжки повинні відповідати завданням сучасних процесів демократизації суспільного життя, вимогам щодо літературної освіти молоді, орієнтуватися на сучасний розвиток науки про літературу. Набирає особливої значущості такий аспект підручникотворення, як включення до змісту навчальної книжки матеріалів регіонального характеру. Тут маються на увазі перш за все літературні традиції, які сформувалися в окремих краях східної української діаспори у місцях компактного поселення українців” [2, 84].

З середини 90-х років ХХ ст. помітну роль у напрямку навчально-методичної підтримки української школи у Росії відіграє освітній науково-методичний центр “Україна – діаспора”, очолюваний професором Національної Академії педагогічних наук України О.Н. Хорошковською. Однією з основних форм забезпечення такої підтримки стало видання центром щоквартального науково-методичного часопису для учителів української діаспори “Рідні джерела”. Під лозунгом практичної допомоги українському закордонному шкільництву журнал зумів залучити до кола своїх авторів кращих сучасних методистів з багатьох регіонів України, визначивши загальну тематику змісту: “Український світ: історичні, культурні та освітні виміри”, “Сторінки лінгвіста”, “Методика та практика”, “Сценарії шкільних заходів”. Як директор освітнього науково-методичного центру О.Н. Хорошківська виступила постійним партнером-організатором учительських семінарів, що проводилися на базі філіалу Московського педагогічного університету в Уфі з ініціатив місцевої української національно-культурної автономії “Кобзар”, а також активним учасником більшості науково-практичних конференцій, які відбувалися у Росії за участі українського учительства країни.

Важливі функції щодо забезпечення інформаційно-педагогічних та видавничих зв'язків із українським шкільництвом у Росії виконував з 1999 по 2007 рр. Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою, створений постановою Кабінету Міністрів України при Ніжинському державному університеті. Серед основних проєктів Центру – видання освітньо-пізнавальної газети для українців діаспори “Український дім”, а також наукового і навчально-методичного часопису (журналу) для учителів України та діаспори “Наш український дім”. Зміст обох видань насичений рубриками, матеріали яких призначені для використання у шкільній практиці українського закордонного вчительства:

РЕТРАНСЛЯЦІЯ ЦЕНТРАМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ ОСВІТЬОГО ДОСВІДУ УКРАЇНСЬКИМ УЧИТЕЛЯМ РОСІЇ

“Українознавство”, “Наукові розвідки для вчителя”, “Методичні матеріали для шкільництва”, “Поезія, проза, переклади”, “На книжкову полицю”, “Сценарії свят і розробки уроків”, “Методика та практика” та інші. Серед їх авторів – як відомі науковці, учителі-практики з України, так і чимало закордонних українських методистів, учителів недільних шкіл, керівників українознавчих гуртків з Російської Федерації. На базі Центру були організовані численні стажування за програмою шкільного навчання української мови, літератури, історії та українознавства для молодих учителів із різних регіонів Росії – Тюменської, Іркутської областей, Краснодарського краю, Уральського регіону, Москви, Татарстану та Башкортостану. З 2005 року важливим чинником сприяння організації української шкільної справи у Росії постали ініційовані Центром та унікальні за своїм спрямуванням і завданнями щорічні міжнародні освітні конференції “Українська діаспора: історичні пошуки, освітні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування шкільних установ”, що відбувалися у Ніжинському державному університеті до 2007 року, а у 2008 – 2010 рр. – у Чернігівському національному педагогічному університеті ім. Т.Г. Шевченка та у Чернігівському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти ім. К.Д. Ушинського. Своєрідний контекст цих конференцій полягає як у можливості їх учасників публічно ретранслювати власні освітні напрацювання у галузі закордонного шкільництва, так і проводити педагогічні майстер-класи, обмін досвідом, презентації регіональної навчально-методичної літератури, експериментальних методик, інноваційних напрямів і прийомів навчання тощо.

З першопочатків свого утворення ставить за мету екстраполювати на українську освіту у Росії свої наукові, педагогічні та методичні пошуки Національний науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (ННДІУ). З цією метою при ньому створено спеціальний відділ міжнародного менеджменту українознавства (до недавнього часу – відділ координації вітчизняних та зарубіжних центрів українознавства), завданням якого виступає допомога у вивченні української мови, історії та культури України, у підвищенні кваліфікації педагогів закордонних шкіл українознавства, сприяння у збереженні національної ідентичності українців діаспори, налагодження наукових, освітніх, суспільно-культурних та професійних зв’язків між Україною та закордонними українськими громадами. Серед досягнень ННДІУ виокремлюється продукування

видавничих проектів для потреб вітчизняних і зарубіжних центрів українознавства, у тому числі шкіл, гуртків і факультативів. Наприклад, корисним і ґрунтовним виданням такого плану виступає новітній посібник авторського колективу у складі С.Г. Чемеркіна, С.Я. Єрмоленко, А.Ю. Пономаренко, В.В. Шляхової “Електронний підручник з української мови на українознавчій основі (концепція)” [1]. Автори-укладачі книги, виходячи з інноваційних поглядів на можливості вивчення мови у сучасних умовах інформаційного суспільства, висунули тезу про те, що електронний підручник з української мови є неодмінним атрибутом сучасного мовного навчання. Він може бути корисним як учням, так і учителям, оскільки “інтенсифікує й урізноманітнює практичне засвоєння мови, введе теоретичний матеріал у комунікативні ситуації, пов’язані з різними сферами суспільного життя українців. Наповнення електронного підручника українознавчою інформацією – про природу, історію, культуру України – забезпечить інтеграційний характер уроків з української мови. Поєднання текстових, графічних, візуальних, аудіальних засобів сприятиме зацікавленому, розвивальному навчанню, мотивуватиме зростання інтересу до вивчення мови як засобу пізнання” [Там само, 4]. Електронний підручник з української мови на українознавчій основі має практичне значення й у тому сенсі, що учень сам за допомогою спілкування з комп’ютером зможе оцінити рівень своєї підготовки, засвоєння конкретної теми. За допомогою відсилань до роботи над помилками школярі також мають можливість повторити правила, виконати додаткові вправи, правильність яких оцінює комп’ютер. Цікаво також, що підручник можна використовувати у двох режимах: локальному (для індивідуального навчання) і мережевому (для організації зв’язку із учителем). Мережевий режим передбачає використання додаткового програмного забезпечення у вигляді окремого електронного носія, який дає змогу учителю-мовнику активувати функцію “Творча лабораторія учителя”, самостійно конструювати матеріали до уроків, використовуючи будь-які сегменти змістового наповнення електронного підручника, проводити заняття з української мови навіть у локальній мережі [Там само, 5 – 8].

У напрямку забезпечення інформаційно-педагогічної та навчально-методичної підтримки закордонного шкільництва Національним науково-дослідним інститутом українознавства реалізовано і чимало інших спеціальних видавничих проектів, у тому числі Т.П. Усатенко “Українська національна школа: минуле і майбутнє. Українознавчий вимір”

РЕТРАНСЛЯЦІЯ ЦЕНТРАМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ ОСВІТНЬОГО ДОСВІДУ УКРАЇНСЬКИМ УЧИТЕЛЯМ РОСІЇ

(2003), В.П. Короти-Ковальської “Українська народна пісня у творчості видатних письменників України XIX – XX ст. Нариси” (2010), М.П. Кононенко “Постаті: Посібник-довідник” (2005), О.А. Чиркова “Методичні рекомендації щодо виконання та захисту науково-дослідної учнівської роботи на Міжнародному конкурсі з українознавства” (2009), П.П. Кононенко, Л.Г. Касян, О.В. Семенюченко “Програма виховання дітей дошкільного віку “Українотворець” (2008), Л.Г. Касян, О.В. Семенюченко “Рекомендації щодо роботи з програмою виховання дітей дошкільного віку “Українотворець” (2008), Л.Г. Касян, О.В. Семенюченко “Практикум з українознавства” (2008), Л.Г. Касян, О.В. Семенюченко “Українознавство у навчально-виховному процесі. Основи методики викладання” (2008), С.П. Денисюка, П.П. Кононенко “Українська література в системі українознавства” (2004) та інші.

Однією з форм організаційно-репрезентаційної педагогічної співпраці Національного науково-дослідного інституту українознавства з українським шкільництвом у Росії є також проведення традиційного щорічного міжнародного конкурсу з українознавства, у якому активну участь беруть як діти з України, так і учні національних шкіл Башкортостану, Татарстану, Москви, інших російських регіонів. Метою конкурсу постає утвердження українознавства як методології освітньо-виховного процесу на засадах цілісної системи інтегративних знань, практична реалізація навчальних проєктів та результатів наукових досліджень у галузі різних форм українознавства, інтеграція у навчальний процес інноваційних освітніх технологій, активізація ефективних форм і методів навчання і виховання; формування в учнів знань про Україну та українство, виховання у них патріотизму, любові та поваги до своєї Батьківщини, історії, традицій, мови, культури українського народу.

Серед інших центрів розвитку педагогічної теорії та практики в Україні, які активно співпрацюють з освітніми установами українців Росії – Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету “Львівська політехніка” (діє з квітня 1999 року). Заклад ініціює для освіти східної діаспори кілька цікавих проєктів. Один із них репрезентує концепцію “Українській освіті у Росії” (почала діяти з 2010 року). Спроба створити таку концепцію пов'язана, за словами авторів, з “відсутністю сприятливих умов для розвитку українознавчих студій у Російській Федерації, відсутністю в Україні окремої концепції та окремої програми збереження національної ідентичності

українця у Росії та програми розвитку української освіти як її інтегральної частини з належним фінансуванням, з сучасним станом українських громад, які знаходяться на стадії становлення і структурування” [5]. Ідея реалізації проєкту полягає у пропозиції здійснення патронату українських шкіл різного рівня в Україні над українськими школами у Росії шляхом укладання прямих двосторонніх угод про співпрацю за схемою: українська школа в Україні – українській школі у Росії. Результатом такої конвергенції повинно стати як створення нового та удосконалення вже існуючого навчально-методичного забезпечення українських шкіл у Російській Федерації, так і проведення міждержавних обмінів шкільною молоддю з метою забезпечення прямих комунікативних зв'язків, а також сприяння можливостям підвищення кваліфікації учителів на базі навчальних закладів-шефів, а разом з цим – суттєве поповнення бібліотечних фондів українських шкіл у Росії знову ж таки за рахунок освітніх і адміністративних ініціатив з України. Прогностичні моменти концепції у зв'язку з цим передбачають надії на кількісне збільшення учнівського контингенту в українських школах Російської Федерації, підвищення якості викладання українознавчих дисциплін, ширшу розбудову мережі шкіл з українським національним компонентом. Загалом, вважають автори концепції, такі прогнози можуть стати реальними та сприяти розвитку у Росії української школи, яка здатна виступати найбільш вагомим фактором збереження етнічної ідентичності.

Висновки. Отже, сьогодні центри розвитку педагогічної теорії та практики в Україні, провідні педагоги, замислюючись над майбутнім української діаспори і розуміючи проблему рідно мовного шкільництва як першочергову запоруку збереження українського способу життя за кордоном, шукають шляхів удосконалення системи освітнього забезпечення. При цьому особлива увага приділяється процесам навчально-методичного становлення української школи у Російській Федерації, оскільки сучасний освітньо-педагогічний дискурс національного шкільництва тут все ще перебуває на стадії активного осмислення, структурування та інтегративного розвитку і потребує цілеспрямованої та постійної підтримки.

1. Електронний підручник з української мови на українознавчій основі (концепція) / [автори тексту С.Г. Чемеркін, С.Я. Єрмоленко, А.Ю. Пономаренко, В.В. Шляхова]. – К.: ВВ Максимум, 2010. – 56 с.

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВКЛЮЧЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

2. Оліфіренко В. Українські літературні традиції у східній діаспорі і підручник з літератури / Вадим Оліфіренко // *Донецький вісник Наукового Товариства ім. Шевченка: Зб. наук. праць* / [Ред. В.С. Білецький, упор.: І.Т. Пасько, В.О. Пірко та ін.]. – Донецьк, 2001. – С. 82 – 87.

3. Оліфіренко В.В. Слобожанська хвиля. [Навчальний посібник-хрестоматія з української літератури Північної Слобожанщини] / В.В. Оліфіренко, Оліфіренко С.М. – Донецьк: Схід. вид. дім, 2005. – 174 с.

4. Сорочук Л.В. Український світ. Методичні розробки для вчителів недільних шкіл українського зарубіжжя із вивченням українського алфавіту / [Л.В. Сорочук, В.М. Піскун, А.В. Ціпко,

О.В. Щербатюк, Т.С. Воропаєва; За ред. В. Сергійчука]. – К.: Українська видавнича спілка, 2008. – 104 с.

5. Українській освіті у Росії [Електронний ресурс] // Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою. – Режим доступу: <http://www.mio.k.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=116:q-q&catid=22:q-q&Itemid=19>. – Заголовок з екрану. – Мова укр.

6. Ціпко А. Пізнаємо Україну. Узнаем Украину. Discover Ukraine: Посібник для учителів та учнів недільних шкіл українського зарубіжжя / [Укладачі: А. Ціпко, В. Піскун, О. Щербатюк, Т. Воропаєва, В. Сергійчук В]. – К.: МП Леся, 2007. – 172 с.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012

УДК 376(477)

Ганна Кільова, кандидат філософських наук,
Заслужений працівник освіти України

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВКЛЮЧЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Інтеграція освітньої системи України до Болонського процесу, що зараз відбувається у сфері вищої освіти європейських країн може має негативні і позитивні наслідки. Але позитивних наслідків набагато більше, ніж негативних, тому не виникає сумніву, що наша держава зробила правильний вибір, ставши на шлях до інтеграції своєї вищої освіти у Зону вищої освіти Європи. Наприклад, позитивним наслідком інтеграції вищої освіти в Європі є зростання мобільності студентів, що дає змогу уникнути чимало проблем на ринку освітніх послуг та на ринку праці.

Існують ще деякі перешкоди у даному процесі, але вони не заважають більшості вищих навчальних закладів увійти до Європейського освітнього простору. В Україні вагомою об'єктивною перешкодою у процесі інтеграції до Болонського процесу є низький рівень інформатизації навчальних закладів. Щоб подолати цю перешкоду, необхідно залучити чимало коштів.

Експеримент, що проводиться в системі вищої освіти України останніми роками, підтвердив важливість та ефективність подальшої інтеграції спеціалізованих навчальних закладів до Зони вищої освіти Європи, і наявність при цьому значних переваг для навчальних закладів, а також для студентів зокрема.

Ключові слова: Європейський освітній простір, Болонський процес, ECTS, сучасні інформаційні технології.

Лит. 6.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес інтеграції вищих навчальних закладів України до Європейського освітнього простору є одним з основних джерел підвищення конкурентоспроможності Української освіти на міжнародному ринку освітніх послуг.

Стратегія розвитку навчально-виховного процесу повинна базуватися на розумінні виняткової важливості самостійної навчальної діяльності студентів. Водночас, зазначимо, що важливою умовою підготовки фахівців є перехід від інформаційного до розвивального навчання.

Цьому сприяє модульно-рейтингова технологія навчання, що формує у майбутніх фахівців професійне творче мислення, підвищує інтелектуальний потенціал.

Згідно з цілями Болонського процесу інтеграція навчальних закладів до європейської системи вищої освіти сприяє:

1) полегшеному переїзду українських громадян з метою подальшого навчання чи працевлаштування у Зоні європейської вищої освіти;

2) зростанню привабливості європейської вищої освіти для українських студентів;

3) наближення України до Європи та